

שיעור שיגדל כפי הצריך לאיש ואשתו מזונות לשנה וזה פלא:

(כד) ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'

וכ' האור החיים דזה הרבותא אף דאין ברכה שורה ע"ד שהיא במשקל ובמדה ובמנין מ"מ גבי יצחק הגם שנמדד שנודע שיעור מאה שערים (פי' מאה כורים או מאה מנינים כמ"ש במד"ר) אעפ"כ ויברכהו ה' עיי"ש ולכאורה תמוה למה באמת מדד יצחק אך הדבר מבואר במד"ר (פס"ד) והלא אין הברכה שורה על דבר שהוא במשקל ובמדה ובמנין ומפני מה מדד אותה מפני המעשרות ונראה דזה פי' הפסוק במלאכי (ג) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם ארבות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די דהגסיון הוא אף דאין ברכה שורה בדבר הנמדד ולמעשר צריך למדוד מ"מ אם יביאו מעשר ישלח הקב"ה ברכה אף אחר שנמדד ומשו"ה נכתב זה במעשר ולא בתרומה משום דלתרומה א"צ מדידה דניטלת באומד אמנם עדיין יש לתמוה דלמ"ל כל הנס מדוע לא שלח הקב"ה הברכה קודם שמדד יצחק וכן גבי מעשר מהו הגסיון אם רוצה הקב"ה לשלוח ברכה ישלח ברכה קודם המדידה ומהו הגסיון בזה:

ונ"ל עפ"מ שהק' הבי' בטוא"ח (סי' תר"ע)

גבי נס חנוכה למה קבעו ח' ימים כיון דשמן שבפך הי' בו כדי להדליק לילה א' נמצא שלא נעשה הנס אלא בז' לילות ות' ג' תירוצים שגם בלילה הראשונה הי' נס שנשאר שמן וביאר הט"ז הטעם שהוצרך לזה עפ"מ ש' בזה"ק דאין הברכה שורה על דבר ריקן וע"כ הוצרך שיהי' שיור בלילה הראשונה שיבא בו הברכה עיי"ש ולע"ד נראה דהוצרך לזה ע"פ דין דכיון דמצות המנורה שידליקו שמן זית אם ל"ה שיור בלילה הראשונה רק הי' נמצא בפך שמן ע"פ נס ל"ה שמן זה ראוי למנורה דאין זה שמן זית רק שמן מן השמים וע"כ נשתייר מעט שמן משמן שבפך שהי' שמן זית שהטמין כה"ג ומה שנתרבה ע"י הברכה נתבטל בזה השמן ע"ד קמא קמא בטל כמ"ש בע"ז

(דף ע"ג) ונקרא הכל שמן זית והי' כשר למנורה וזה טעם נכון. [ונו"ל בזה מ"ש הבי' שחלקו השמן שבפך לשמונה חלקים עיי"ש דמבואר בפסחים (דף מ"ד) דכוזית בכדי אכילת פרס דאורייתא הוא וכ' התוס' בחולין (דף צ"ט) דזה קרוי טעמו וממשו ועמ"ש באו"ח (סי' תנ"ג) וביו"ד (סי' שכ"ד) ומבואר באו"ח (סי' תרי"ב ס"ד) שיעור כא"פ י"א ד' בצים ובאו"ח (סי' תפ"ו) שיעור כזית י"א דהוי כחצי ביצה א"כ הוי כזית בכא"פ חלק שמינית ע"כ חלקו השמן שבפך לשמונה חלקים וכשנתרבה השמן ע"י נס עכ"פ הי' שמן זית חלק שמינית שהוא כזית כא"פ וע"כ הי' ראוי למנורה ודו"ק] מעתה נ"ל דכשמפרישין מעשר מן התבואה אי אפשר שיבא הברכה קודם הפרשת המעשר דהא קיי"ל דבלח יש בילה וביבש אין בילה וא"כ אף דבשמן אם הי' מעט שמן זית ובא בו הברכה שפיר הי' ראוי למנורה דנקרא הכל שמן זית היינו משום דהוא לח ונבלל יפה אבל בתבואה מחטים ושעורים כאשר יהי' הברכה יתוסף הרבה חטים ושעורים וכ"א עומד בפ"ע ואינו נבלל ומתערב עם החטים ושעורים שמקודם ואותן החטים ושעורים שבאו ע"י הברכה פטורים ממעשר דאינו תבואת הארץ רק תבואה מן השמים ממילא לא יוכל להפריש שוב מעשר דבמעשר יהי' תערובות מהתבואה הפטורה והוי מפריש מן הפטור על החיוב וא"כ שפיר הוי נסיון גדול במצות המעשר דלכאורה בהכרח שיפסיד עיי"ז הברכה דא"א בשום אופן שיבא הברכה דקודם שימדד להפרשת המעשר א"א שיבא הברכה דא"כ יהי' מקולקל דהוי מפריש מפטור על החיוב ולאחר שימדד ויפריש המעשר שוב אין הברכה שורה על דבר הנמדד ע"כ אמר הקב"ה בחנוני נא בזאת דע"י מצות המעשר לא תפסידו הברכה רק אדרבה והריקותי לכם ברכה עד בלי די דאף דקודם הפרשה א"א ליתן ברכה מ"מ אתן לכם ברכה עד בלי די אחר הפרשת המעשר אף שכבר נמדד ויצחק הי' הראשון שמדד למעשרות ויברכהו ה' ודו"ק כי נכו"

(כה) ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים וגו' נ"ל דאלו